

Ingerlatseqatigiiffiit Kalaallit Nunaannilu oqartussaasut whistleblowereqarnissamut aaqqissuussinissamut (kinaassutsimik ersersitsisuunnigitsumik ilisimasamik ingerlatitseeqqiisinaanermut periarfissiisumik) malittarisassiuunneqarnissaannut Naalakkersuisut peqquneqarnissaannut Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut

pillugu

Inatsisinut Ataatsimiititaliap

ISUMALIUTISSIISUTAA

Siunnersuutip aappassaaneerneqarnerani saqqummiunneqartoq

Suliarinninnermini Inatsisinut Ataatsimiititaliap ukuninnga inuttaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq Anders Olsen, Siumut, Siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Kristian Jeremiassen, Siumut, Siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Doris Jakobsen, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Ane Hansen, Inuit Ataqtigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Naaja Nathanielsen, Inuit Ataqtigiit, ataatsimiititaliami sinniisussaq

Inatsisinut Ataatsimiititaliap oqaaseqaatai

Oqaatiginnittartoqarnermik aaqqissuussap suliffimmi pissutsinik inatsisinik unioqquitsiffiusunik - amerlanertigut isertuussanik – nalunaarutiginninissamut sulisut periarfissittarpai.

Suliffissuaqarnermi eqqunngitsuliornerit annertuut kingunerinik USA-mi oqaatiginnittartoqarneq pillugu siamasissunik inatsinik eqqussisoqarsimavoq. Suliffinni aqutsisut oqaatiginnittumik kinaassusersiorfigalugu malersuisut sivisuumik paarnaarussivimmut eqqartuussuteqartinnissaannut inatsisiliat periarfissiipput.

Tuliut Nunaanni Whistleblower Act-mik taasartik atorpaat (officiel titel: The Public Interest Disclosure Act).

Oqaatiginnittartoqarnermik aaqqissuussat Danmarkimi maannamuugallartoq annerusumik suliffeqarfinni anginerusuni atorneqarput. Kommunilli ataasiakkaat, (taakkununga ilanngullugit Københavnip kommunia, Frederiksberg kommune Odensellu kommunia) ilaatigut suliap Farumimut tunngassuteqartup kinguneranik oqaatiginnittartoqarnermik aaqqissuussanik pilersitsinissartik toqqarsimavaat.

Suliffeqarfiit

Annertuumik unioqqutitsisoqarneranik tamatuminngaluunniit pasitsaassaartoqarsimatillugu pissusissamisooruumik isertortumillu nalunaarusiorsinnaanermut periarfissiisoqarnissaa siunertaralugu oqaatiginnittartoqarnermik aqqissuussisoqassanersoq ingerlatseqatigiiffinni ataasiakkaani aqutsisut qullersaasa aalajangigassarigaat Danmarkimi ingerlatseqatigiiffinnik aqutsilluarnissaq pillugu ataatsimiititaliaq 2010-mi kaammattuuteqarpoq. Taamatut isummerneq suliffissuaqarfinnut nunani tamalaani ingerlatsisunut naleqquttutut pingaarnertut ilimagineqartoq oqaasertaliullugu kaammattuut maanna sulii atuuttoq saqqummiunneqarpoq.

Danmarkimi aqqissuussap qanoq ilusilerlugu atorneqarnissaa, suliffeqarfiit ataasiakkaat (pisortalluunniit) namminneq aalajangissavaat, taamaammallu aqqissuussat suliffeqarfimmiit suliffeqarfimmut assigiinнатik.

Kukkunernik sakkortuunik, suliffeqarfimmi immikkoortortamut immikkut ittumut, imaluunniit – akulikinnerusumik – avataaniit suleqataasumut, assersuutigalugu suliffeqarfimmut siunnersorteqarfimmut sulisut nalunaaruteqarnissamut aqqissuussakkut periarfissinneqarput.

Oqaatiginnittartoqarnermik aqqissuussat pinerluuteqarsimasinnaanermut paasissutissanik inunnut ataasiakkaanut tunngasunik ingerlatitseqqissinnaanermut periarfissiimmata aqqissuussaq Datatilsynimit siumungaaq akuerineqarsimasuussaaq¹. Paasissutissat katersat qanoq passunneqarnissaat piarneqarnissaallu pillugu, kiisalu paasissutissat nalunaarsukkat pillugit inuit ataasiakkaat paasissutissinneqarnissaat pillugu, paasissutissat inunnut ataasiakkaanut tunngasut pillugit inatsit (persondataloven) malillugu piunasaqaateqartoqarpoq arlalinnik.

Datatilsynip akuersissuteqarnerani paasissutissat, aqqissuussinerit aqutugalugit katersorneqartut, paasissutissat inunnut ataasiakkaanut tunngassuteqartut pillugit inatsit (persondataloven) naapertorlugu passutarineqartut, sulisunut toqqissisimanerulersitsiniartussaavoq. Datatilsynip suliffeqarfiit nakkutilliilluni pulaartartussaavai qulaajarniarlugu, ilumut paasissutissanik isumaginninnermut il.il. piunasaqaatinik eqquutsitsinersut paasiniarlugu.

Datatilsynip oqaatiginnittartoqarnermik aqqissuussinernut akuererusutaminut, piunasaqaatinut najoqqutassanik suliaqarpoq. Inunnut ataasiakkaanut tunngasut (soorlu nunat assigiinngitsut akornanni paasissutissat nussortarneri aammalu misissuinerit naammassigaangata paasissutissanik nunguterisoqartarnissaanik piunasaqaatit) paasissutissat mianernartut saniatigut, Datatilsynip ilitersuummini oqaatiginnittartoqarnermik aqqissuussinernut, akuersissutaannut pissutsit assigiinngitsut atuuttut allaaserineqarput.

¹ Pisortalli suliffeqarfiini oqaatiginnittartoqarnermik aqqissuussaani Datatilsynip akuersissutaa pisariaqanngilaq. Taamaattorli aqqissuussat Datatilsynimut nalunaarutigineqartassapput, kiisalu Datatilsynimit oqaaseqaatinik pissarsisoqarluni.

Inunnut suliffeqarfissuarmut/ingerlatseqatigiiffimmut attuumassuteqartunut taamaallaat, soorlu sulisunut, siulersuisuni ilaasortanut, kukkunersuisunut, eqqartuussissuserisunut, pilersuisunullu tunngassutilinnik, Ilitsersuut malillugu nalunaaruteqartoqarsinnaasariaqarpoq.

Suleqataasut siulersuisunullu ilaasortat oqaatiginnittartoqarnermi aaqqissuussanut nalunaaruteqartarnissamut periarfissinneqarnissaat, ilitsersuut malillugu aallaaviuvoq. Ilitsersuummilli aamma aaqqissuussanik pisiniartartunit, pilersuisunit allanillu suliffeqarfimmut attuumassuteqartunit atorneqarsinnaasunik akuersissuteqarnissamut periarfissiisoqarpoq.

Ilitsersuutit malillugit pissutsit sakkortuumik unioqqutitsinerit imaluunniit pasitsaassinerit suliffeqarfimmut/ingerlatseqatigiiffimmut tamarmiusumut sunniuteqarsinnaasut, imaluunniit inuit ataasiakkaat inuunerannut peqqinnissaannulluunniit sunniuteqangaatsiarsinnaasut pillugit taamaallaat nalunaarutigineqarsinnaasariaqarpoq, assersuutigalugu ilungersunarluinnartumik aningaasatigut peqquserluttoqarneranik pasitsaassisoqarsimatillugu, tassani aamma imminut iluaquserniarluni pisortatigoortuunngitsumik akiliuteqarluni peqquserluuteqartarneq, pappiaqqanik peqquserluuteqartarneq tamakkunungalu assingusunik, aammattaaq avatangiisinik mingutsitsinermut, sullivimmi isumannaallisaanermi sakkortuumik sumiginnaaneq kiisalu pissutsit sulisumut eqquisut sakkortuut soorlu peqqarniisaarnerit kinguaassiuutitigulluunniit atornerluinerit.

2011-ip naajartornerani oqaatiginnittartoqarnermik aaqqissuussat 67-it Datatilsynimit akuersissummik pissarsinikuupput.

Danmarkimi suliffeqarfiit namminersortut akornanni oqaatiginnittartoqarnermik aaqqissuussaqaarnermi misilittakkat pillugit misissueqqissaarnermi inernernik Sanaartornermi Siunnersuisartut Peqatigiiffiat IDA marts 2012-imi tamanut saqqummiussivoq. Nalunaarusiaq isumaliutissiissummut ilanngussatut ilanngunneqarpoq.

Pisortani oqartussaaffiit:

Danmarkimi pingaartumik suliaq Tamilinut tunngassutilik kiisalu suliaq Farumimut tunngassutilik malittarisassanik atuuttunik avaqqutsisarneq pillugu pisortani atorfillit oqaaseqarsinnaanermut (oqaaseqartussaataitanermiulluunniit) pisinnaatitaaffii pillugit isumaliutiginninnissamut tunngavissiipput.

DJØF-ip immikkut ilisimasaqarfigalugit suliatigut ileqqorissaarnissamut suleqatigiissitaata, sionatigut Ombudsmandiusimasumik professor Lars Nordkov Nielsenimit siulittaasuuffigineqartup, isumaliutissiissut: "Fagligt etiske principper i offentlig administration" suliaq Tamilinut tunngassuteqartup kinguneranik 1993-imi saqqummiuppa.

Isumaliutissiissummi inerniliinerit akornanni uku ersersaatigineqarsinnaapput:

Suliakkiutit malittarisassanik erseqqilluinnartumik unioqqutitsisut malinnginnissaannut pisortani sulisoq pisinnaatitaaffeqarpoq, taamatutaaq nalinginnaasumik suliakkiutit unioqqutitsisuuneri erseqqissumik uppenarsarneqarsinnaanngitsut, taamaattorli suliakkiutip

unioqutitsisuusutut isigissallugu tunngavissaqarluartutut inatsisilerinikkut piginnaasaqarluartumit nalilerneqarpat. Sulisup suliakkiissut unioqutitsisuusutut isigiguniuk suliakkiisoq tamatuminnga nalunaarfigissallugu pisussaaffigaa. Suliakkiisup suliakkiutini aalajangiuisimaannarpagu sulisup suliakkiisumit qulliunerusumut (tassa suliakkiisup toqqaannartumik pisortarisaanut) tamanna paasissutissiissutigissallugu pisinnaatitaaffigissagaa naatsorsuutigineqarpoq. Suliakkiissut erseqqissumik unioqutitsisuuppat, taava sulisup tamatumunnga pisussaaffeqarnera naatsorsuutigineqassaaq.

Suliakkiut aqutsisoqarfimmit suliakkiutaappat, aqutsisoqarfiullu pisortaata suliakkiut aalajangiuisimaannarpagu tamanna sulisup Naalackersuisoqarfimmut kalerriutissallugu pisussaaffigisinnaavaa. Suliakkiut ministerimit suliakkiutaappat, suliakkiutillu unioqutitsisuunera qularnaateqanngippat pissutsinullu pingaarutilinnut tunngassuteqarpat, naalackersuisoqarfimmi pisortap Statsministeri tamatuminnga kalerrissallugu pisussaaffigisinnaassagaa isumaliutissiissummi ilimagineqarpoq. Imaassinnaavoq Naalackersuisoqarfimmi pisortaq Statsministeriamut assersuutigalugulu immaqa Ombudsmandimut imaluunniit naalagaaffiup kukkuneruisuanut ingerlaqqittumik kalerriussinissaminut pisinnaatitaaffeqartoq – pisinnaatitaaffik aamma suliakkiussap unioqutitsisuunera qularnaatsumik isumannaarneqarsimatinnagu aamma atorneqarsinnaasoq. Tamatumali inatsisitigut qanoq inissisimanagera tamakkiisumik qularnaarneqanngilaq.

Kommunit ingerlatsiveqarfiini kommunalbestyrelsi kommunip allaffissornikkut ingerlanneqarneranut aqutsisuvoq qullerpaajusoq, taamaattorli ulluinnarni aqutsineq Borgmesterimit isumagineqarpoq.

Kommunimi sulisut suliakkiutinut unioqutitsisunut qisuariaateqarnissamut tunngatillugu naalagaaffimmi sulisutut pisinnaatitaaffeqarlutillu pisussaaffeqarnissaat naatsorsuutigineqartariaqarpoq, tassunga ilanngullugu ministeri eqqarsaatigalugu atugassarititaasut nassuiaatigineqartut assingi malillugit Borgmesterimut saaffiginnissinnaatitaanermut saaffiginnittussaatitaanermullu aamma atatillugu.

Kommunimi sulisut, Borgmesterimut saaffiginninneq ajornartorsiummik iluarsiiviginninnermik kinguneqanngippat, aallaavittut aningaasaqarnermut ataatsimiititaliamut kommunalbestyrelsimulluunniit saaffiginninnissaq pisussaaffiginngilaat. Pisuni immikkut ittuni soorlu pillaasarnermut inatsisinik inatsisinilluunniit allanik, inuit allat inuunerannik atugarissaarnerannilluunniit ulorianartorsiortitsisinnaasumik, unioqutitsinermut tunngatillugu pisussaaffik taanna aatsaat atorneqarsinnaasungavoq.

Kisianni suliakkiutinut inatsisinik kommunalbestyrelsilluunniit aalajangiussaannut erseqqilluinnartumik unioqutitsisunut tunngatillugu aningaasaqarnermut ataatsimiititaliamut kommunalbestyrelsimulluunniit paasititsinissaq sulisut pisinnaatitaaffigaat. Suliakkiutilli erseqqissumik unioqutitsisuunera qularineqarsinnaappat tamatuma atorneqarsinnaanera naatsorsuutigineqassanersoq nalorniarpoq. Taamaakkaluartoq pisut pineqartut pingaaruteqartuunissaat tunngavissaatinneqassaaq.

Pisuni naak suliakkiutip unioqutitsisuuneranik sulisoq paasititereeraluartoq suliakkiutip unioqutitsisuusup aalajangiuisimaanneqarnerani pisortat atorfilittaasa tusagassiutinut

saaffiginnissaminut periarfissaat eqqarsaatigalugit pisut paasissutissanik aqutsinermut inatsit naapertorlugu isertuussassanik oqaatiginniffiusut pisullu allat akornanni immikkoortitsisoqartariaqartoq isumaliutissiisummi oqaatigineqarpoq. Isertuussisussaaneq pillugu aqutsinermut inatsimmi maleruaqqusanik avaqqutsineq pillaasarnermut inatsisip ataaniittuunera nalinginnaasuvoq. Kisiannili sulisoq tusagassiutinut saaffiginnissummini paasissutissanik aqutsinermut inatsit naapertorlugu isertuussassanik tusagassiutigut saqqummiussitinnagu – nammineq sinnerluni oqaaseqarnini erseqqissaruniuk - saaffiginninnermi sulisup oqaaseqarsinnaatitaanera ataatsimut isigalugu killilersorneqanngilaq.

Aamma ministerip paasissutissanik kukkusunik sallusunilluunniit Folketingimut innuttaasunulluunniit saqqummiussinissaa pinaveersimatissallugu pisortani sulisut pisussaaffigigaat kiisalu ministerip paasissutissanik kukkusunik sallusunilluunniit saqqummiussineranut akisussaataitaqataasinnaasoq erseqqissaatigineqarsinnaavoq.

Ataatsimiititaliamik ilaatigut pisortani atorfillit oqaaseqarsinnaatitaanerannut oqaatiginnissinnaatitaanerannullu malittarisassanik atuuttunik nassuiaasussamik tamannalu tunngavigalugu tamanna pillugu inatsisitigut malittarisassanik allannguinnissamik pisariaqartitsisoqarneris pillugu nalilersuisussamik danskit Naalakkersuisui 2004-mi pilersitsipput.

Oqariaaseq “oqaatiginnissinnaatitaaneq” ima paasineqassaaq, unioqquutitsisumik ingerlatsisoqarneranik pisortalluunniit ingerlatsiviini allatut toriitsumik ingerlatsisoqarneranik tusagassiutinut suleqatinullu avataaneersunut nalunaaruteqarsinnaatitaaneq, tassunga ilanngullugu pisortat aningaasaataannik atornerluisoqarneranut aamma atatillugu. Pisortani sulisup kinaassutsiminik isertuussinissamut pisinnaatitaaffeqarnera oqariaatsip aamma nassataraa, suliffeqarnikkut ajortumik kinguneqarsinnaaneranut illersuut, taamaakkaluartorli suliaq suliffeqarnikkut ajortumik kinguneqartitsissagaluarpas, aningaasaqarnikkut taarsiiffigitinnissamut pisinnaatitaaffik.

Ataatsimiititaliap isumaliutissiisut “Pisortani suliffeqartut oqaaseqarsinnaatitaanerat oqaatiginnissinnaatitaanerallu” marts 2006 saqqummiuppaa (Betænking nr. 1472: “Ytringsfrihed og meddeleret for offentligt ansatte”)

Pisortat suliffeqarfiini sulisut oqaaseqarsinnaatitaanerat oqaatiginnissinnaatitaanerallu pillugit apeqqutit ilaatigut imminnut assigiittut Ataatsimiititaliap paasivaa. Pisortani sulisut oqaaseqarsinnaaneranut pisinnaatitaaffiinut inatsisitigut malittarisassat allassimasut qiviarutsigit, taakku ikillutillu toriitsumik ataqatigiissaagaanngitsumillu oqaasertalersugaapput, soorluttaaq eqqartuussinerit inatsisitigut qanoq inissisimanermik takussutissiisnaasut ikitsunnguullutik. Akerlianilli inatsisitigut inissisimanermut tunngassuteqartunik aalajangersaanermut tapiuteqarsimasunik Ombudsmandi annertuumik ingerlataqarpoq. Pisortani sulisut oqaatiginnissinnaaneranut pisinnaatitaaffiinut Inatsisiliani immikkut ittunik malittarisassaqaanngilaq.

Pisortani sulisup pisortat suliffeqarfiutaanni ingerlatsinikkut inatsisinik unioqqutitsinermik avataaneersumut/tamanut saqqummiussisup ingerlateqqiisulluunniit suliffeqarnikkut inatsisitigut illersugaaneranut tunngatillugu, oqaaseqaat/ingerlateqqitaq oqaaseqarsinnaatitaanermi malittarisassani killissarititaasut iluaniittoq nammineerluni aqutsisut soraarsitsinikkut allatulluunniit ajortumik kinguneqartitsinikkut qisuariaateqarnissaannut tunngavissiiingitsoq ataatsimiititaliap paasivaa. Taamatut paasissutissanik oqaaseqarnerup/ingerlatseqqiinerup kinguneratut suleqatigiinnerup iluani ajornartorsiutit pilersut taamaallaat, suleqatigiinnikkut ajornartorsiutinut sulisoq pineqartoq patsisaasimappat, taamalu qisuariaatit sakkukinnerusut iluatsinngitsumik misilinneqareerpata soraarsitsinermik kinguneqartinneqarsinnaapput. Pisortani suliffilik suliffeqarfimmi inatsisaatsuliorneq pillugu oqaaseqarnerup/ingerlatseqqiinerup kingunerisaanik pissusissamisunnigitsumik soraarsitaaguni, soraarsitsinissamik aalajangiussinerup unioqqutitsisup atorunnaarsinnissaanut taamaallunilu pineqartoq suliffimmiiginnarnissamut² aalajangiivigeqqinneqarnissamik piumasqaateqarsinnaannginnera aallaavittut malittarisassaavoq. Pineqartoq tunngavissaqanngitsumik soraarsinneqarnerminut aningaasanik taarsiivigineqarnissamik taamaallaat piumasqaateqarsinnaavoq.

Nalinginnaasumik inatsisitigut aalajangersakkamik – pisinnaatitaaffinnut atuuttunut naapertuuttumik - atuutsitsisoqalernissaanik ataatsimiititaliami ikinnerussuteqartut kaammattuuteqarput, tassani oqaatigineqassalluni suliffimmi pissutsit assuarnartut pillugit inatsisinilluunniit unioqqutitsinerit pillugit paasissutissanik ingerlateqqiinnermut kinguneqartitsinnaaneq pisortat suliffeqarfiani sulisitsisumut periarfissaanngitsoq. Suliffeqaannartitsinissamut eqqartuussivikkut aalajangiisoqarnissaanut periarfissiisunik immikkut malittarisassanik, taarsiissutit qaffasinnerpaaffiinik qaffasinnerusut uppersaateqartarnerlu pillugu malittarisassanik immikkut ittunik aalajangersakkap taassuma ilaqartinneqarnissaa ikinnerussuteqartut kaammattuutigaat.

Taamaakkaluartoq sulisut oqaaseqarsinnaanermut paasissutissanillu ingerlateqqiisinnaanermut periarfissaat pillugit apeqqummut kiisalu atorfeqartitaanermi inatsisit malillugit illersugaanerannut soraarsitaanermilu aningaasaqarnikkut taarsiiffigitissinnaanermut apeqqutinut tunngatillugu mianersuutassat akerleriittut torersumik oqimaatigigiissaagaanerat eqqarsaatigalugu inatsisitigut inissisimaneq atuuttoq pitsaasuusutut ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartunit nalilerneqartoq. Pisinnaatitaaffisigut inissisimanikkut allanik inatsisiliornikkut sulisut oqaaseqarsinnaatitaanerminnik oqaatiginnissinnaatitaanerminnillu atuinerunissaat amerlanerussuteqartunit qularineqarpoq. Pisortani suliffillit tamatuminna atuinissaminnik tunuarsimaartarnerat amerlasuutigut suliffiup iluani pissutsinik ajornerulersitsinissamik annilaanngateqarnermik kiisalu suliutigut siuarsarnerup akornuserneqarnissaanut annilaanngateqarnermik peqquteqartartut amerlanerussuteqartut nalilerpaat – inatsisitigut inissisimanagerup atuuttup inatsisikkut aalajangersarneratigut annikitsuinnarmik iliuseqarfigineqarsinnaasut. Kiisalu inatsisitigut inissisimaneq atuuttoq inatsisikkut aalajangersarneqarpat tamanna qanoq isummernermut immaq takussutissiisinnaagaluartoq,

² Taamaattorli atorfillit - isumaqatigiissutit malillugit suliffeqartut assignagit - soraarsitsineq eqqartuussutikkut atorunnaarsissinnaavaat.

taamaattorli inatsisitigut inissisimanerisa ersarinnerulernerannik, paasiuminarnerulerneranilluunniit kinguneqarnaviangitsutut, amerlanerussuteqartunit nalilerneqarpoq.

Tamanna tunngavigalugu sulianut oqaatiginnissinnaanermut tunngasunut atorfinitsinneqarnermi inatsisitigut malittarisassanik oqaatiginnissinnaanermut malittarisassanik immikkut ittunik atuutsitsisoqalinnginnissaa ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut kaammattuutigaat.

Tamatuma peqatigisaanik pissutsit inatsisinik unioqqutitsiffiusut pissutsilluunniit sulinermi illersorneqarsinnaangitsut pillugit suliffiup iluani kalleriussisinnaatitaanerup – ilaannilu kalleriussisussaataitaanerup – pingaaruteqarnera amerlanerussuteqartut erseqqissarpaat.

Taamaattorli malittarisassat ulluinnarni ingerlatsinermut qanoq pingaaruteqartigineriniq ataatsimiititaliap misissuinerata takutippaa, sulisut oqaaseqarsinnaanermut oqaatiginnissinnaanermullu pisinnaatitaaffiisa qanoq imaqarneri qanorlu annertutigineri sulisut pisortallu tungaannit annertuumik nalorninaroqartinneqartut. Taamaammat ilitsersuummik suliaqartoqarnissaanik ataatsimiititaliaq kaammattuuteqarpoq. Kaammattuut taanna Inatsisinik atorfitsinermut ministeriaqarfiup malippaa aamma ilitsersuummik ataatsimiititaliap missingiusiaa malillugu suliaasumik “Vejledning om offentligt ansattes ytringsfrihed” september 2006-imi saqqummiussilluni.

Isumaliutissiissutip saqqummiunneqarnerata kingunerani apeqqut pisortani sulisut oqaaseqarsinnaatitaanerannut aamma/imaluunniit oqaatiginnissinnaatitaanerannut tunngassutalik arlaleriarluni innuttaasut akornanni oqallinnermut tunngavissiisimavoq, aammalu aalajangiiffigisassatut siunnersuummik³ suliaqarnermut atatillugu Folketingimit oqallisigineqarluni.

“Ytringsfrihed og meddeleret for offentligt ansatte” pillugu isumaliutissiissummi inerniliinerit Farumkommissionip nalunaarusiaanik april 2012-imi saqqummiunneqartumik unammillerneqarput. Isumalioqatigiisitaq tassani ima oqaaseqarpoq:

“Pisortani sulisut oqaaseqarsinnaatitaanerat oqaatiginnissinnaatitaanerallu pillugit ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaani ataatsimiititaliap (amerlanerussuteqartut) inerniliinerata qularutiginissaanut isumalioqatigiisitaq tunngavissaqarsorinngilaq,

³Ilaatigut Folketingip katersuunnerani 2007/08 aalajangiiffigisassatut siunnersuut B 59 ilaatigullu katersuunnermi 2009/10-mi B 64 takukkit.

Pisortani sulisut suliffeqarnerup iluani oqaaseqarsinnaatitaanermit pisinnaatitaaffiit pillugit kinaassutsiminnik isortuussillutik suliffimmi pissutsit pillugit siunnersortillutik saaffigisinnaasassaannik sumulluunniit attuumassuteqanngitsumik nævnimik pilersitsisoqarnissaa aalajangiiffigisassatut siunnersuutip ilaatigut siunertaraa. Pisortani sulisup tamanut oqaaseqarnerata kingunerisaanik soraarsitaanerini uppernarsaatiniq kingumoorutimik atuisinnaanerup eqqunneqarnissaa aalajangiiffigisassatut siunnersuutip B64-ip tamatuma saniatigut innersuussutigaa. Pisuni taamaattuni soraarsitsinerup inatsisinik unioqqutitsiffiunngitsumik pineqartup oqaaseqarneranik peqquteqannginneranik uppernarsaanissanissamik sulisitsisup pisussaaffeqarnera malitarisassap nassatarissavaa.

oqaatiginnissinnaatitaanerli aammalu – pingaartumik - atorfinitsinneqarnermi inatsisitigut illersugaaneq pillugit inatsimmik pisariaqartitsisoqarnerseq, tassungalu atatillugu ilitersuutit ileqqorissaarnermullu malittarisassat naammannersut pillugu isumaliutiginneqinnissamut Farumi pillugu suliaq tunngavissiisinaavoq.”

Atorfilik borgmesterip malittarisassanik atuuttunik annertuumik unioqutitsineranik ilisimasaqalersoq, kommunalbestyrelsimut ilaasortat tamatumunnga qisuariaateqanngippata kukkunersiuisunut nakkutilliinermillu oqartussaasunut saaffiginnittariaqartoq tassunga atatillugu isumalioqatigiissitamit tikkuarneqarpoq aammalu atorfilittat borgmesterip malittarisassanik atuuttunik unioqutitsineranik ilisimasaqarsimasut qisuariannginnissamik nalinginnaasumik toqqaasarpat tamanna isumalioqatigiissitap paasinninnera naapertorlugu aaqqissuusaanikkut kukkunertut isigineqartariaqarpoq. Atorfilittamut borgmesterip (kommunaldirektørillaunniit) malittarisassanik unioqutitsineranut qisuariatumut atorfeqarnikkut inatsisitigut illersuineq ima ilusilerneqartariaqarpoq aningaasaqarnikkut qulakkeerinninnermik ilaqartinneqarluni. Taamaattumik ersinertik pissutigalugu inatsisinik annertunerusumik unioqutitsinerni atorfilittat qisuariaateqanngitsoornissaannik pinngitsoortitsinissaq atorfilittat inatsisinik unioqutitsinermut qisuariaateqartut tamanna pissutigalugu soraarsinneqarpata taarsiissutinik annertussusiliiniarnermi annertuumik pingaartinneqassasoq isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq.

Ataatsimiititaliamik pisortat suliffeqarfii oqaatiginnittartoqarnermik aaqqissuussat pitsaagutaat ajoqutaallu pillugit paasiniaasussamik pilersitsinissamik DJØF (Dansk Jurist- og Økonomforbund) inatsisinik atortitsinermut ministeriamut – 2013-imi aasakkut - kaammattuuteqarpoq.

Kaammattuut taanna ukioq manna oktobarimi inatsisinik atortitsinermut ministerimit akuerineqarpoq.

Taamaalilluni pisortani sulisut oqaaseqarsinnaaner at oqaatiginnissinnaanerallu pillugit isumaliutissiissut (1472/2006) aallaavigalugu pisortani sulisut oqaaseqarsinnaanera oqaatiginnissinnaanerallu pillugit malittarisassat pillugit nassuiaasussamik, tassunga ilanngullugu suliassaqarfimmi 2006-imili periutsip ineriartorneranik nassuiaasussamik ataatsimiititaliamik inatsisinik atortitsinermut ministeria pilersitsivoq. Pisortani sulisut oqaaseqarsinnaanermut oqaatiginnissinnaanermullu pisinnaatitaaffimmik atuinerannik 2006-ip kingorna misilittakkat ataatsimiititaliap taamatuttaaq nassuiaateqarfingissavai, tassunga ilanngullugu suliniutinit assigiinngitsunit pisortani sulisut oqaaseqarsinnaanermut oqaatiginnissinnaanermullu pisinnaatitaaffii pillugit isumaliutissiissut tunngavigalugu pilersinneqartunit misilittakkat. Suliassaqarfimmi inatsisiliornissamik pisariaqartitsisoqarnerseq, tassungalu ilanngullugu pisortani sulisut oqaaseqarsinnaanermut oqaatiginnissinnaanermullu pisinnaatitaaffii inatsisitigut aalajangersarneqartariaqarnerseq tamanna aallaavigalugu ataatsimiititaliamit nalilersorneqassaaq. Aammattaaq paasissutissiisarnerup siunnersuisarnerullu nukittorsarneqarnissaannik pisariaqartitsisoqarnerseq imaluunniit allaffissornikkut suliniutinik allanik pisortani sulisut oqaaseqarsinnaatitaanerannut tapersiisunik pisariaqartitsisoqarnerseq aammalu taamaattoqarpat tamanna qanoq pisinnaanersooq ataatsimiititaliap nalilersussavaa.

Oqaatiginnittartoqarnerit immikkut eqqarsaatigalugit aqqissuussinerit qanoq ittut pisortat ingerlatsiviini maannakkut atorneqartut ataatsimiititaliamit nalunaarsorneqassapput kiisalu aqqissuussinernik misilittakkat nassuiaatigineqassallutik.

Tamanna tunngavigalugu pisortat ingerlatsiviini oqaatiginnittartoqarnerup iluaqutai ajoqutaalu ataatsimiititaliamit paasinarsisinnerqarlutillu taamatut aqqissuussinernik pisariaqartitsineq naliliiffigineqassaaq. Taamaattoqassappat oqaatiginnittartoqarnermik aqqissuussinerusinnaasut aqqissugaanissaat, atuuffissaat kingunerisassaallu pillugit nalinginnaasumik najoqqutarisassat qanoq ittut inissitsiterneqarsinnaanersut pillugu ataatsimiititaliaq tikkuussissaaq. Aammattaaq suliassaqarfimmut inatsisitigut maleruagassiorqartariaqarnerisooq ataatsimiititaliamit isumaliutigineqassaaq. Ataatsimiititaliap isumaliutiginninnerminut atatillugu nunani tamalaani misilittakkat pisariaqarneratut annertussusilimmik ilanngutissagai tunngavissaatinneqarpoq.

Ataatsimiititaliap suliani ajornanngippat 2014-imi ukiakkut naammassiniassavaa.

Inatsisinut Ataatsimiititaliap isumaliutai

Komiteen for god selskabsledelse (suliffeqarfinni torersumik aqutsineq pillugu isumalioqatigiissitaq) 2010-mi inassuteqarnerata kingornatigut Danmarkimi suliffeqarfiit amerlasuut – pingaartumik anginerit – oqaatiginnittartoqarnermik aqqissuussamik aallartitsinissartik toqqarsimagaat ataatsimiititaliap paasivaa.

Taamaattorli Danmarkimi pisortat ingerlatsiviini oqaatiginnittartoqarnermik aqqissuussat pilersinneqarsimasut maannamut suli ikippat. Tamanna pissutsinik arlalinnik pissuteqarsinnaavoq: Siullertut pisortani sulisut suliffeqarfimmi allaffissornikkut pissutsinik isornartunik inatsisinilluunniit unioqqutitsisunik suliffiup iluani erseqqissaateqarnissaminnut pisinnaatitaaffeqareerput (pissusaaffeqareerlutillu), soorluttaaq pissutsit taamaattut pillugit avammut paasissutissiisnaasut – soorlu tusagassiutinut saaffiginninnikkut. Pisortat ingerlatsiviinik nakkutilliisunik assigiinngitsunik peqarpoq, soorlu Ombudsmandi aammalu Kommuninut Nakkutilliisoqarfik.

Aappaattut pisortarisanik suleqatinillu kinaassutsimik isertuussilluni oqaatiginninnerup iluaqutissartai ajoqutaasunit amerlanerunersut – aamma pisortani sulisut akornanni – assigiinngitsunik isumaqarfigineqarsinnaapput. Assersuutigalugu nalunaarutiginninnerit piviusorsiuunngitsut ajortisaarutaasullu, nukissanik killeqareeqisunik tunngavissaqanngitsumik tiguisut suliffeqarfimmilu toqqissisimannnginnermik nuanniilliulernermillu pilersitsisut killilersimaarniarlugit qanoq iliortoqassava?

Pingajuattullu pisortat ingerlatsiviini oqaatiginnittartoqarnermik aqqissuussat ingerlatsivinni malittarisassanut allassimasunut allassimannngitsunullu pisortani sulisunut aamma atuuttunut ilanngullugit ataatsimoortinniarneqartussaapput. Taamatut ataatsimoortitsineq akimmiffeqarsinaavoq. Assersuutigalugu unnerluutigineqartup inatsisitigut illersugaanera qanoq qulakkeerneqarsinnaava, tamatumalu peqatigisaanik unnerluuteqartup kinaassusianik isertuussinissaq qulakkeerneqarluni?

Tamatuma saniatigut apeqqutaalersut arlaliupput: Assersuutigalugu pisortat ingerlatsiviini nunatsinnisut mikitigisuni pisortani sulisut unioqutitsinernik nalunaaruteqarusuttut inatsisitigunnaangitsoq aammali piviusumik kinaassutsiminnik isertuussisinnaanerit qanoq qulakkeerneqarsinnaava?

Danmarkimili kommunit oqaatiginnittartoqarnermik aaqqissuussanik maannangaaq pilersitsereersimasut ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq, taamaalillunilu taakku isumassarsiorfigineqarsinnaallutillu misilittakkanik pissarsiorfigineqarsinnaapput.

Tamatuma saniatigut ataatsimiititaliamik makkuninnga suliaqartussamik inatsisunik atortitsinermut ministeriaqarfik pilersitsereersimasooq ataatsimiititaliap maluginiarpa

- oqaatiginnittartoqarnermik aaqqissuussat suut pisortat ingerlatsiviini maannakkut piusut nassuiaatiginissaat
- misilittakkat nassuiaateqarfiginissaat
- iluaqutit ajoqutillu paasissutissiissutiginissaat
- pisariaqartitsinermik nalilersuinissaq
- oqaatiginnittartoqarnermik aaqqissuussinerusinnaasut aaqqissugaanissaat, atuuffissaat kingunerisassaallu eqqarsaatigalugit najoqqutarisassat qanoq ittut inissitsiterneqarsinnaanersut pillugit siunnersuuteqarnissaq
- suliaqarfik pillugu inatsisitigut maleruagassiorqartariaqarneranik isumaliutiginninneq

Ataatsimiititaliap suliani ajornangippat 2014-imi ukiakkut naammassiniassavaa.

Isumaliutissiissut naammassineqaruni aalajangiiffigisassatut siunnersuummik akuersineq qanoq naapertuunnerpaamik atuutsinneqalersinnaanersooq pillugu Naalakkersuisut isumaliutiginninnerannut annertuumik tapertaasinnaassaaq.

Inunnut ataasiakkaanut paasissutissat pillugit inatsit:

Oqaatiginnittartoqarnermik aaqqissuussanik eqqussisinnaaneq Kalaallit Nunaanni nalunaarsuisussaataitanermut inatsisip atuuttup ajornakusoortikkaa/ akornusiuffigeqqagaa siunnersuuteqartup siunnersuummut tunngavilersuutimini oqaatigaa. Assinganittaaq aalajangiiffigisassatut siunnersuummik (2012/17-imik) saqqummiussisumit, kiisalu taamanikkut Naalakkersuisusut tamatumunnga akissuteqaataanni oqaatigineqarpoq. Paasissutissaq taanna suli ataatsimiititaliamit misissorneqanngilaq.

Danmarkimi inunnut ataasiakkaanut paasissutissat pillugit inatsit oqaatiginnittartoqarnermik aaqqissuussanik pilersitsisinnaanermut pingaaruteqarpoq. Inunnut ataasiakkaanut paasissutissat pillugit inatsit Kalaallit Nunaannut atuuttuunngilaq. Taamaattorli inunnut ataasiakkaanut paasissutissat pillugit inatsisip Kalaallit Nunaannut atuuttuulersinnissaa pillugu Naalakkersuisut danskillu naalakkersuisuisa akornanni sivitsulersumi oqaloqatigiinnerit ingerlanneqarsimasut Naalakkersuisunit UKA 2012/17-imut akissuteqaammi oqaatigineqarpoq, tamannalu tunngavigalugu inunnut ataasiakkaanut paasissutissat pillugit inatsimmik atuuttuulersitsinissamik suliaqarnermut oqaatiginnittartoqarnermik aaqqissuussat eqqunneqarsinnaanerit pillugu siunnersuutit ilanngunneqarnissaa kaammattuutigineqarpoq.

Inunnut ataasiakkaanut paasissutissat pillugit inatsimmik Kalaallit Nunaannut atuuttuulersitsiniarnermik suliaqarnerup piffissami sivisuumi ingerlasimanera Inatsisinut Ataatsimiititaliamit paasineqarpoq.

Ataatsimiititaliap 2010-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuummik suliaqarneranut atatillugu Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliaq 2009-mi ima apeqquaqarpoq:

“Nunatsinni nalunaarsuisarnermut ullutsinnut naleqquttumik inatseqalernissaq inatsisillu taamaattup nunatsinni atortuulersinneqannginnerani suut suliarineqaqqaartariaqarnissaat pillugit Naalackersuisut qanoq naatsorsuutiginnippat?”

Naalackersuisut ima akissuteqarput:

”Ullumikkut Kalaallit Nunatta nalunaarsuisarnermut inatsit 1979-imeersoq atopaa. Inatsillu taanna arlalitsigut ullutsinnut naleqqukkunnaarsimavoq, taamaattumillu qallunaat atugaannik atuilernissaq sulissutigineqarpoq nalunaarsuisarnermullu inatsit inunnut ataasiakkaanut paasissutissat pillugit inatsimmik (taaneqartartoq PDL) taarserniarneqarluni. PDL-ip atorneqarnerani arlalipparsuartigut iluaqutissartaqarpoq. Soorlu paasissutissat pigineqartut tamarmik nalunaarsorneqarnerani nassuiaasersorneqartassanngillat nalunaarsuinerillu taakku piffissamut atuttumut naleqqussartariaqaratik, tamannami suliassaarujussuusarmat. Aamma PDL sinaaqutinik ersarissunik aqunneqarsinnaasunillu periarfissiissaaq pisunut amerlanerpassuarnut paasissutissiisarnermi, tassa nalunaarsuisarnermi inatsimmut naleqqiullugu, soorlu inuiaqatigiinni pissutsinik ilisimatusarluni misissueqqissaarnermi, aamma qarasaasiat atorlugit atortitsilersinnaanerulernermut inuiaqatigiinnut tunngatillugu nutaaliornernut pisariillisaanernullu, soorlu” Innuttaasut Sullinneqarnerannik Pisariillisaaneq” pillugu taamatut pisoqartoq. PDL-ip nunatsinnut pissutsinut naleqqussarneqarnerani Nunami Namminerimi, Pinnngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfiup Inatsisinut Atortitsinerneq Ministeriaqarfik qanimut suleqatigaa. Inatsimmut missingersuut 2010-ip aallartinnerani tusarniaatigineqarnissaa ilimagineqarpoq upernaamilu 2010-imi ataatsimiinnermi aalajangiiffigisassanngorlugu saqqummiunneqassalluni. Inatsimmik atuuttitsilernermut atatillugu qulakkiissallugu pingaaruteqarpoq paasissutisanik piginnittumi/tigumminnittumi paasissutissanillu atuisartumi atortut (system-it) atuuttut inatsimmi piumasaqaatinut nutaanut naleqqunnissaat.”

Kisianni inunnut ataasiakkaanut paasissutissat pillugit inatsimmik atuuttuulersitsinissamik peqqussutissamut siunnersuut suli Inatsisartunut oqaaseqaateqarfigisassanngorlugu saqqummiunneqanngilaq. Inunnut ataasiakkaanut paasissutissat pillugit inatsisip peqqussutikkut Kalaallit Nunaannut atuuttuulersinnissaa pillugu siunnersuut 1. januar 2014

nallertinnagu naammassineqassasoq ilimagineqartoq Naalakkersuisut 2012-imi Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliamut akissuteqarnerminni paasissutissiipput.

Kisianni Naalakkersuisut pisortanut kattuffinnut allanullu tusarniaaneranni akissuteqartunit Kalaallit Nunaanni pisortat, suliffeqarfiit il.il. inatsimmik maleruaanissamut naammattunik nukissaqanngitsutut nalilerneqarpata, inunnut ataasiakkaanut paasissutissat pillugit inatsimmik Kalaallit Nunaannut atuuttuulersitsinissaq Suli kinguaattooqqissinnaasoq unittoorluinnarsinnaasorluunniit ataatsimiititaliamit eqqumaffiginiarneqarpoq.

2012-imut aningaasanut inatsisissatut siunnersuutip aappassaaneerneqarnissaanut isumaliutissiissusiornermini Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliaq ima oqaaseqarpoq:

”Danskit nalunaarsuisarnermut inatsisaata atuuttup Kalaallit Nunaannut atortussanngortinneqarnissaa naapertuunnersoq Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliaasimasut isumalutigisarsimavaat. Tamanna maanna Naalakkersuisunit misissorneqarpoq, tassa suliasaqarfik pillugu inatsiseqarneq atuuttoq pisoqalisimasutut isigineqarmat. Danskilli nalunaarsuisarnermik inatsisaat annertoorujussuuvoq imartoqalunilu, taamaattumillu Kalaallit Nunaanni nalunaarsuisarnermik inatsiseqarnerup atorunnaarsivinnissaa aaqqiissutaasinnaanersoq isumaliutigineqarsinnaavoq. Tamannali pillugu erseqqinnerusumik isumaliutiginninnissaq Inatsisinut Ataatsimiititaliami pisariaqarpoq.”

Isummat taakku Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliap isumaliutissiissusiaanut akissuteqaammi Naalakkersuisunit oqaaseqarfigineqanngillat.

Inunnut ataasiakkaanut paasissutissat pillugit inatsimmik atuuttuulersitsinerup oqaatiginnittartoqarnermik aqqiissuussanik pilersitsinnaanermut periarfissat qanoq pitsaatigisumik tunngavissiisinaanerai nalilersussallugu Inatsisinut Ataatsimiititaliaq naammattunik tunngavissaqanngilaq.

Taamaakkaluortoq Inatsisinut Ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq Transparency Greenland ataatsimiititaliamut saaffiginnissummini naliliisoq oqaatiginnittartoqarnermik aqqiissuussineq ima annertutigalunilu pisariutigisoq immikkut inatsimmi maleruagassiuunneqartariaqarluni, minnerunngitsumik nunami taama innuttakitsigisumi.

Inatsisinut Ataatsimiititaliap inassuteqaataa

Namminersorlutik Oqartussani kommuniniluunniit pissaanermik atorneqaluneq imaluunniit unioqqutitsinerit isornartorsiorneqartariaqartulluunniit allat pillugit allaffissornermi sulisut pillaatitut akiniarneqarnissamik annilaanngateqarlutik kalerriussinngitsuunnginnissaat innuttaasut inatsisiliortullu, Inatsisartut, tatigisinnaasariaqaraat Inatsisinut Ataatsimiititaliap aalajangiisutut pingaartippaa.

Aammattaq suliffeqarfiit maani pilersinneqartut suliffeqarfimmi unioqqutitsinernik toriitsulionernillu suliffeqarfiup immikkoortuanut allamut avataaneersumulluunniit

kinaassutsimik taasinani nalunaarutiginnissamut sulisuminnik – kiisalu sullitaminnik, pisiortorfimminnik allanillu suliffeqarfimmut attuumassuteqartunik periarfissiisumik oqaatiginnittartoqarnermik aaqqissuussanik pilersitsinissaannut nunami maani inatsisit akornusiinnginnissaat Inatsisinut Ataatsimiititaliamit pingaartinneqarpoq.

Assersuutigalugu ingerlatseqatigiiffiit nunatsinni aatsitassanik, nukimmik pisuussutinillu uumasunik atorluaanissamut periarfississallugit isumaliutigisatta unioqquitsinernik toriitsuliornernillu qulaajaanissamut atugassatut oqaatiginnittartoqarnermik aaqqissuussinernik pilersitsisimanersut ilanngullugu nalilerneqarsinnaanissaat Inatsisinut Ataatsimiititaliamit kissaatiginartinneqarpoq. Tamanna iluanaarniutigalugu peqquserluuteqartarnermut taamaallaat atuunnani aammali assersuutigalugu avatangiisinut inatsisinik unioqquitsinernut aammalu akileraartarnikkut akitsuusiisarnikkullu peqquserluuteqarnernut atuutissaaq.

Tamanna innersuussutigalugu siunnersuutip akuersissutigineqarnissaa ataatsimiititaliap isumaqatigiittup inassutigaa.

Taamak oqaaseqarluni Inatsisinut Ataatsimiititaliap siunnersuut aappassaaniigassanngortippaa.

Anders Olsen,
Siulittaasoq
Siumut

Kristian Jeremiassen
Siumut

Ane Hansen
Inuit Ataqatigiit

Doris Jakobsen
Siumut

Naaja Nathanielsen
Inuit Ataqatigiit